

(معاضدت قضائتی)

ضمن قانون وکالت مصوب بیست و پنجم بهمن ماه ۱۳۱۵ ماده ۱۷ بوزارت دادگستری اجازه داده تا در هر محلی که مقتضی بداند قانون و کلاء دادگستری را تشکیل بدهد - بموجب ماده ۱۸ همین قانون قانون و کلاء مؤسسه ایست دارای شخصیت حقوقی و گرچه از حیث نظامات تابع وزارت دادگستری خواهد بود لیکن از حیث عوائد و مخارج مستقل میباشد بند ۲ از ماده ۱۹ این قانون یکی از وظائف قانون و کلا دادگستری را معاضدت قضائتی تعیین نموده تا برای دفاع یا طرح دعوا از طرف اشخاص معسر و بی بضاعت انتخاب و کیل نماید - ماده ۲۳ از قانون مزبور آقایان و کلا دادگستری را مکلف نموده است که همه ساله درسه دعوی حقوقی بعنوان معاضدت قبول وکالت نمایند چنانچه موکل محکوم له واقع شود از آنچه که وصول و باو پرداخته شد حق الوکاله قانونی را بپردازد و پنج بک آن سهم قانون و کلا دادگستری خواهد بود - بموجب ماده ۲۴ همین قانون هر کس که قدرت تادیه حق الوکاله ندارد میتواند بکانون و کلاء دادگستری مراجعه و تقاضای معاضدت کند و لی این تقاضا حتما باید دارای دو شرط اساسی باشد - اولی اینکه مراجعه کننده برای استفاده از حق واقعی مراجعه نموده منظورش ایراد زحمة بر مردم بوسیله مساعدت قانون نبوده و دعوایش اساسی و قابل طرح و پیشرفت بوده باشد ثانی آنکه معسر و بی بضاعت و قادر بر پرداخت حق الوکاله نباشد .

بموجب این ماده وزارت دادگستری ضمن آئین نامه که تنظیم و بموقع اجراء گذارد شعبه معاضدت قضائتی قانون و کلا تشکیل شد - طبق ماده ۳۵ آئین نامه کارکنان شعبه معاضدت قضائتی حتی المقدور بایستی از بین آقایان و کلا دادگستری انتخاب شوند و گرچه بموجب این ماده ممکن بود برای متصدیان شعبه معاضدت حق الزحمة ای در بودجه قانون منظور شود ولی از بدو تشکیل قانون و کلا و شعبه معاضدت تا این تاریخ عموم آقایانیکه متصدی شعبه معاضدت قضائتی بوده اند این خدمت اجتماعی را با نهایت صمیمیت بر ایگان انجام داده اند .

طبق ماده ۳۷ آئین نامه مزبور پس از وصول در خواست معاضدت و ثبت در دفاتر مربوطه جریان تقاضا شروع شده و همراه دادخواست قضائی لازم است اسناد ذیل بوده باشد .

۱- تصدیقی از معتمدین محل یا کلا نتری اقامتگاه تقاضا کننده مبنی بر درستی ادعای متقاضی در زمینه عدم قدرت برای تأدیه حق الوکاله .
۲- رونوشت مدارک دعوا .

در این موقع این نکته قابل ذکر است که چون تکلیف مقرر در قانون برای شعبه معاضدت و آقایان و کلا تصدی در انجام سه دعوی حقوقی بوده و نسبت بمداخلات کیفری بموجب قانون آئین دادرسی کیفری محاکم کیفری از بین و کلا دادگستری برای متهمین بی بضاعت انتخاب وکیل مسخر خواهند نمود لذا شعبه معاضدت قضائی فقط در دعوی مدنی و حقوقی اقدام بانخاب وکیل مینماید

ماده ۳۸ مقرر میدارد که شعبه معاضدت قضائی نسبت بدلائل دعوا بررسی نموده اگر تشخیص داد مقصود واقعی تقاضا کننده سوء استفاده از ارفاق قانون و شرخری بوده از تعیین وکیل خودداری و تقاضا را رد نماید چنانچه تقاضای متقاضی پذیرفته نشده ورد گردد تقاضا کننده حق دارد در ظرف ده روز بهیئت مدیره کانون و کلا شکایت نماید - هیئت مدیره در جلسات عمومی خود پرونده و شکایت را مورد مطالعه قرار داده و تجدید نظر خواهد نمود رأی که صادر میشود اعم از آنکه مبنی بر رد تقاضا یا گسیختن نظر شعبه معاضدت بوده باشد نسبت بمعاضدت و متقاضی قطعی و قابل اجراء میباشد - بموجب ماده ۴۰ آئین نامه قانون وکالت دفاتر دادگستری و دادسراها مکلف شناخته شده اند که ارجاعات معاضدت قضائی را در مورد تحقیقات و اخذ دلائل از متقاضیان خارج از حوزه مرکز را در اسرع اوقات اقدام و اعاده دهند .

پس از آنکه تقاضائی در نتیجه اعمال دقت های مزبوره صحیح تلقی و پذیرفته شد برای متقاضی و کیلی انتخاب و ابلاغی در سه نسخه صادر نسخه اول آن بموکل و ثانی بوکیل تسلیم نسخه سوم در پرونده مربوط بمعاضدت نگاهداری خواهد شد .

وکیل منتخب مکلف است قرارداد حق الوکاله تنظیم برك دوم آنرا پیوست رسید و کالتنامه برای دبیرخانه معاضدت قضائی فرستاده و پس از

ختم دعوا اگر موکل محکوم له واقع شد خمس حق الوکاله که در قرارداد تنظیمی مقرر است وصول و بصندوق ابصال مکر آنکه ثابت نماید دریافت حق الوکاله قانونا غیر مقهور است و کیل انتخابی بایستی از جریان کار ارجاع شده شعبه معاضدت قضائی را مستحضر داشته و در صورت لزوم نیز میتواند راجع بطرز اقدامیکه لازم است با شعبه مشورت نماید.

ماده ۶۴ برتیس کانون وکلا حق داده است اگر در نتیجه انجام مقدمات و تشریفات مربوط بقبول تقاضا نامه در شعبه معاضدت موعدی از تقاضا کننده فوت شود مستقیما وکیل انتخاب نماید ولی حتما بایستی تقاضا نامه از حیث ضمائم کامل بوده باشد - قرارداد حق الوکاله در این قبیل از موارد بشام معاضدت قضائی تنظیم و حق کانون وکلا را اداوه حسابداری این موسسه وصول خواهد نمود.

دبیرخانه معاضدت قضائی مکلف است اطلاعاتیکه از طرف وکیل انتخابی واصل میشود بموکل ابلاغ نماید

بر اساس مجموع مواد و تکالیف مذکوره مقرر در قانون و آئین نامه پیوست بقانون وکالت از بدو تشکیل کانون وکلا دادگستری شعبه معاضدت قضائی تاسیس و تحت نظر و هدایت هیئت مدیره کانون وکلا بتصدی یکی از آقایان وکلا دادگستری اداره و انجام وظیفه نموده است. متصدیان شعبه معاضدت در تمام طول این مدت همواره بد تزیادی از وقت خود را صرف شعبه معاضدت نموده در نهایت دقت مراجعات متقاضیان را مطالعه و مورد اقدام قرار داده اند.

بطوریکه در عمل دیده شده است آقایان وکلا دادگستری در هر مورد که بسمت معاضدت قضائی بایشان مراجعه شده است بانهایت صمیمیت و علاقه امر مرجوع را بر امور شخصی خود مقدم داشته درجات و مراحل دادرسی را پیموده و مکرر اتفاق افتاده است که متقاضی برای پرداخت هزینه لازم برای امر دادرسی عاجز بوده وکیل منتخب از جیب خود هم بذل مال نموده صرف نظرا از خدمت اصلی بسرعت جریان کار معاضدتی بذل مساعدت مالی هم نموده است.

در امر معاضدت صرف نظر از خدمتی که بموجب مقررات مربوطه به شعبه معین گردیده است خدمت مهمی با افراد و دستگاہ دادگستری نیز انجام شده است چه مکرر اتفاق افتاده که فرد یا خانواده مظلومی حق

مسلمی داشته و بعلمت فقر و تنگدستی قادر بر مطالبه نبوده نتیجه از حق خود محروم و طرف متمکن بواسطه قدرت ثروت خود فقر و بیچارگی ذیحق را استفاده از تادیبه و با تسلیم امتناع و یا بالعکس مظلوم فقیر و مستمندی در معرض حمله و هجوم ناروای مدعی متمکن و ملی قرار گرفته و چون نمیتوانسته است از دعوا دفاع نماید به بدترین وجهی در مضیقه قرار گرفته و از بین می رود (اخیراً در یک مورد بخصوص دیده شد که بانوی مستمند بیچاره ای که شغل او کلفتی و باین کیفیت امر از معیشت مینمود برای مطالبه کرایه یک اتاق که پرداخته و بعلمت بی سوادى و بی اطلاعی از قوانین رسید دریافت نکرده و نسبت باوراق دادخواست و احکامی که باو ابلاغ شده توجه ننموده و بشعبه معاضدت هم رجوع نکرده بود محکوم و برای مبلغ ناچیزی هفت ماه در زندان زنانه بازداشت و پس از مراجعه بکانون و کلاء گرچه در اصل موضوع بعلمت قطعیت حکم صادر اقدامی میسر نبود ولی اعمار او ثابت و پس از هفت ماه از زندان مستخلص گردید در صورتیکه اگر مساعدت معاضدت نبود و این کمک برای بندگان برای او عملی نمیشد چون شخصاً قدرت دفاع نداشت و محکوم له هم بانهایت شدت لجاجت نموده و هزینه ناچیز زندان را میسر نداشت ممکن بوده مدت مدید این زندانی در زندان بماند مبداء اثرات شوم بازداشت خرمن وجود و هستی اش را بسوزاند)

معاضدت قضائی با انجام دقت کافی در امور مورد مراجعه و تقاضا خدمتی نیز بدستگاه قضائی دادگستری مینماید زیرا بکرات دیده شده است شخصی بتوهم یا بر پایه اغراض خصوصی خارجی دادگستری مراجعه صرف نظر از آنکه خود مدتی بدنبال کار سرگردان و حیران بوده بر اثر تنظیم دادخواست و طرز رسیدگی مدتی وقت قضات محاکم را مشغول و پس از ختم کار مبرهن شده است که دعوا و حقی در بین نبوده ولی مراجعه کننده که حتی کار اساسی خود را هم رها و ترک نموده بصورت فردی عاجز و بیکاره بیرون آمده است ولی مراقبت و بررسی های دقیق و راهنمایی های مفید معاضدت باین قبیل اشخاص موجب شده است که از طرح دعوی بیمورد کاسته شده و باین وسیله مراجعه کننده وقت خود را تلف نکرده و بدنبال کار خود رفته و محاکم هم بسایر مراجعات مردم مشغول و صرف وقت بی مورد نکرده اند .

شعبه معاضدت قضائی متناسب اهمیت دعوا و موضوع آن اغلب مراقبت نموده است که از آقایان و کلا داد گستری در دوره کار آموزی استفاده و از این راه بامشورتیکه در موارد مقتضی با شعبه شده است آقایان و کلاء تحصیل کرده جوان آزمایش عملی نموده و برای خدمت اجتماعی خود بهتر و بیشتر مهیا و آماده شده اند و نیز در این قبیل موارد مشهود بوده است که آقایان و کلا اخیر الذکر شوق و رغبت و آفری در کارهای ارجاعی معاضدتی نشان داده و از این تمرین عملی مسرور و لذت میبرده اند ، صرف نظر از جهات پیش گفته شعبه معاضدت قضائی سعی کرده است و کلا معاضدت را نوعی انتخاب نماید تا مستمند فقیر - مراجعه کننده برای مراجعه بویکیل خود از بعد راه در مصیقه نماند .

علاوه از این قسمت از حیث شکل کار و سنخ حال متقاضی و اوضاع و احوال دیگر دقت های اخلاقی بیشتر نیز شده است که ذکر خصوصیات تفصیلی آن در این مورد ضرور نمیشد .

طبق آمار دقیق از تاریخ اول شهریورماه ۱۳۲۵ تا پایان خرداد ماه ۱۳۲۷ - ۵۷۸ مورد تقاضای معاضدت شده است از این عده یکصد و نود هشت نفر متقاضی مرد و ۳۸۰ نفر زن بوده اند نسبت به ۳۲۶ پرونده اعسار متقاضی محرز و دعوا قابل طرح و پیشرفت تشخیص و بانتهاب و کیل مبادرت و ۱۳۱ پرونده در مرکز و ولایات بعلت نقض مدرک و تحقیقات در جریان و هنوز برای اتخاذ تصمیم کامل نبوده و را کد است و ۵۲ پرونده تقاضای معاضدت پذیرفته نشده و رد گردیده و ۶۱ پرونده در جریان تحقیق و باسئنا هفت پرونده که نظر معاضدت در رد تقاضا از طرف هیئت مدیره گسیخته شده و انتخاب و کیل گردیده است متمم پرونده های مورد و اخواهی نظر شعبه معاضدت در هیئت مدیره تأیید گردیده است بایستی بر این آمار علاوه نمود پرونده های سابق که از بدو تاسیس شعبه معاضدت در مراحل دادرسی تحت اقدام و جریان کار بوسیله شعبه از طرف و کیل بموکل ابلاغ و اطلاع داده شده است